

Pilot voorstel Tzorg/CSU – Gemeente Alphen aan den Rijn

Toekomstbestendige ondersteuning bij het huishouden

Opsteller: Nadine Vermeer, beleidsadviseur maatschappelijke ondersteuning.

Contactpersoon Tzorg: Bart Hoefnagel

Contactpersoon CSU: Marjolein Dreef

Contactpersoon Participe/Tom in de Buurt: Jozé Koot

Aanleiding

De ondersteuning bij het huishouden is op dit moment het grootste product binnen de Wmo in de gemeente Alphen aan den Rijn. In 2022 betrof het ruim 2800 huishoudens en ruim 60% van het totale aantal wmo indicaties. De afgelopen jaren is door de invoering van het abonnementstarief, de vergrijzing, het streven naar langer thuis blijven wonen en de toename van eenpersoonshuishoudens een toename gezien in de indicaties voor ondersteuning bij het huishouden en de verwachting is dat (mede door de voorgenoemde redenen) het beroep dat wordt gedaan op de ondersteuning bij het huishouden verder blijft toenemen naar bijna 4000 huishoudens in 2026 (zie figuur 1 voor de cijfers uit het wmo voorspelmodel).

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Wmo gebruikers	1.960	1.995	2.205	2.390	2.635	2.887	3.144	3.402	3.666	3.946
Verskil met 2021	-26%	-24%	-16%	-9%	0%	10%	19%	29%	39%	50%
Aandeel binnen gemeente	2%	2%	2%	2%	2%	3%	3%	3%	3%	3%
65-plussers	19.619	20.247	20.832	21.396	21.950	22.427	23.175	23.900	24.635	25.403
SES-WOA	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog	hoog
Inwoners in gemeente	108.915	109.682	110.986	111.897	112.587	112.926	114.600	116.100	117.600	119.200

*figuur 1: Wmo-voorspelmodel Hulp bij Huishouden, gemeente Alphen aan den Rijn, vng.nl

Tegelijkertijd is de overheid aan het onderzoeken hoe er een ‘eerlijkere eigen bijdrage’ voor huishoudelijke hulp opnieuw kan worden ingevoerd vanaf 01-01-2026. Hierbij wil de overheid voor inwoners met een inkomen van 185% van het sociaal minimum weer een hogere eigen bijdrage laten betalen dan de 19 euro per maand die nu voor alle inwoners van Nederland is ingevoerd (zie blauw kader). Deze eigen bijdrage kan er vanaf 2026 voor zorgen dat het beroep op de ondersteuning bij het huishouden minder hard groeit dan verwacht, gelijk blijft of zelfs af gaat nemen. Op basis van de huidige cijfers (zie figuur 3 voor de verdeling over de wijken) waarbij al duidelijk te zien is dat de

inwoners uit de wijken met een lage sociaal economische status een groter beroep doen op de ondersteuning bij het huishouden is de verwachting niet dat er vanaf 2026 een afname wordt gezien in de ondersteuning bij het huishouden. Maar een minder harde groei is goed mogelijk.

Deze afname in de groei van de inwoners die een beroep doen op de Wmo voor de ondersteuning bij het huishouden klinkt aan de ene kant heel mooi om de ondersteuning ook in de toekomst goed te kunnen blijven bieden. Maar hier zitten ook kanttekeningen aan. Het inkomen dat een inwoner op papier heeft staat niet altijd gelijk aan de bestedingsruimte die deze inwoner heeft. Waar we voor moeten waken is dat inwoners die boven de grens van 185% van het sociaal minimum vallen en dus vanaf 2025 een eigen bijdrage moeten gaan betalen, gaan afzien van ondersteuning bij het huishouden, omdat zij hier onvoldoende ruimte voor hebben in hun besteedbare inkomen. Dit kan bijvoorbeeld komen door hoge vaste lasten, hoge zorgkosten of andere uitgaven, zoals recent ook werd gezien bij de financiële problematiek rondom de hoge energielasten. Dit kan leiden tot vervuiling van de woning, gezondheidsproblemen, vereenzaming of misbruik van kwetsbare inwoners die gebruik gaan maken van goedkoper (zwart) aanbod van huishoudelijke hulp. Deze problematiek leidt op termijn mogelijk juist tot hogere kosten voor het sociaal domein.

De gemeente Alphen aan den Rijn is er daarom bij gebaat te onderzoeken in hoeverre het mogelijk is voor zoveel mogelijk inwoners kwalitatieve ondersteuning bij het huishouden aan te bieden binnen de budgetten die hiervoor beschikbaar zijn. De tekorten die hierbij al bestaan in de huidige contracten (en die ook landelijk worden gezien) laten zien dat hiervoor een andere aanpak nodig is. Zorgaanbieders zijn er gezien de groei van de vraag en de krimpende arbeidsmarkt ook bij gebaat om te kijken hoe de ondersteuning zo efficiënt mogelijk kan worden ingezet. Zij zien dagelijks de problematiek van de inwoners die geen passende hulp krijgen geboden vanuit de gemeenten.

Tzorg (in samenwerking met CSU) wil graag in samenwerking met de gemeente Alphen aan den Rijn een pilot uitvoeren om te onderzoeken *wat werkzame onderdelen zijn om de ondersteuning bij het huishouden toekomstbestendig in te richten*. Bij deze pilot zal o.a. gekeken worden naar de inzet van innovaties en technologische oplossingen, stimuleren van duurzaamheid d.m.v. de gebruikte materialen, de tijdsinzet voor de medewerkers van Tzorg, het stimuleren van de zelfredzaamheid van de inwoners en de rol van de zorgaanbieder bij de indicatiestelling. Na afronding van de pilot zal een advies worden geformuleerd voor deze onderdelen om tot een betere inkoop te komen voor een toekomstbestendige ondersteuning bij het huishouden. Mogelijk kan deze werkwijze ook preventief worden ingezet om te voorkomen dat er een aanvraag wordt gedaan en inwoners langer in staat stellen zelfstandig het huishouden te organiseren.

De pilot

De pilot zal worden vormgegeven binnen het huidige opdracht voor de ondersteuning bij het huishouden die nu is ondergebracht bij een samenwerking van Vierstroom Thuiszorg, WIJdezorg, Actief Plus, Tzorg en Thuiszorg INIS. Dit contract loopt nog tot 31 december 2024 en heeft de mogelijkheid om tweemaal met twee jaar te worden verlengd.

Passende eigen bijdrage per 2026

Voor de meeste huishoudens betekent de invoering van een passende eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp dat zij alsnog € 19 per maand blijven betalen. Bij huishoudens met een inkomen boven 185% van het sociaal minimum zal de eigen bijdrage geleidelijk stijgen naarmate het inkomen hoger wordt (in 2021 was 185% van het sociaal minimum voor een alleenstaande AOW-gerechtigde circa € 30.000). Voor een huishouden met een inkomen van € 1000 boven dat grensbedrag zal de maandelijkse eigen bijdrage circa € 6,70 hoger zijn. Vanaf een inkomen van circa € 66.000 gaat de maximum eigen bijdrage gelden van € 255 per maand. Deze bedragen kunnen mogelijk nog wel veranderen op basis van de indexatie (rijksoverheid.nl).

Om de resultaten van de pilot goed te kunnen meten wordt er gekozen voor de periode van 1 jaar en een beoogde start in oktober 2023. In de pilot zullen minimaal 35 deelnemers worden gezocht die willen deelnemen aan de volgende onderdelen van de pilot:

- Na de indicatiestelling door de toegangsmedewerker van Participe, wordt een cliënt die vanuit het aanbod van de verschillende zorgaanbieders kiest voor Tzorg, doorverwezen naar Tzorg. Vervolgens wordt er gevraagd of de cliënt wil deelnemen aan de pilot.
- In plaats van een intake d.m.v. een keukentafelgesprek gaat de aanvullend opgeleide medewerker van Tzorg al schoonmakend samen met de cliënt het huis door d.m.v. de woningscan, om direct te kijken wat de cliënt (eventueel met nieuwe (ergonomische) hulpmiddelen) nog zelfstandig kan en waar ondersteuning bij nodig is. Wanneer passend wordt de cliënt ook doorverwezen naar een ergotherapeut voor ondersteuning wanneer de inschatting is dat een cliënt (weer) in staat is met deze ondersteuning taken zelfstandig uit te voeren.
- Waar mogelijk krijgt de cliënt deze hulpmiddelen aangeboden om de taken zelfstandig uit te kunnen (blijven) voeren en begeleiding om deze op de juiste manier te leren gebruiken.
- Wanneer ook het netwerk niet in staat is de taken waar ondersteuning bij nodig is op te pakken, worden deze taken opgenomen in het ondersteuningsplan met een tijdsinschatting.
- Wanneer stofzuigen (evt. met dweil) onderdeel is van het ondersteuningsplan en een robotstofzuiger een passende oplossing is, wordt er een robotstofzuiger ingezet. Deze wordt

kosteloos aan de cliënt beschikbaar gesteld.

- Wanneer passend wordt er mogelijk gebruik gemaakt van innovatieve mogelijkheden zoals een Sanimaal kalkverwijderaar of de 'bubbleflush' (zie afbeeldingen).
- De cliënt krijgt een startpakket met schoonmaakmiddelen zonder chemicaliën van Tzorg. Deze stelt de inwoner in staat toch meer taken zelfstandig uit te kunnen voeren of stelt de

medewerker van Tzorg in staat om de werkzaamheden snel, effectief en kwalitatief uit te voeren met een zo klein mogelijke impact op het milieu.

Afbeelding 1: voorbeelden van innovatieve hulpmiddelen

Belangrijke voorwaarden voor deze pilot:

- De uitvoering van de pilot heeft geen invloed op de kwaliteit van de ondersteuning aan de burgers, zij kunnen nog steeds rekenen op een schoon en leefbaar huis.
- Er zijn geen financiële gevolgen voor de inwoners die deelnemen aan de pilot.
- Er is voldoende personeel beschikbaar vanuit Tzorg om deze pilot goed uit te voeren. Vanuit de gemeente is er gezien de huidige groei van Tzorg voldoende vertrouwen dat Tzorg in staat is hierin te voorzien gedurende de pilot.
- Eén medewerker vanuit Tzorg wordt vast aanspreekpunt voor de pilot om vragen van cliënten en medewerkers te beantwoorden.
- De pilot vindt zoveel mogelijk plaats binnen Alphen aan den Rijn (niet in de buitengebieden), zodat de medewerkers efficiënt kunnen worden ingezet volgens het Pipple systeem van Tzorg (zo min mogelijk reistijd) en in staat is met de fiets te reizen tussen de verschillende cliënten.

Investering voor de pilot

Omdat zowel de gemeente Alphen aan den Rijn als Tzorg belang hebben bij de uitkomsten van de pilot zullen ook beide partijen hierin investeren.

Investering Tzorg/CSU

- Gedurende de pilot voorziet Tzorg in de extra benodigde inzet van een medewerker met voldoende kennis om bij de toegang de schoonmaakronde door de woning te doen met de cliënt.
- Vanuit CSU worden innovaties ingezet om toetsen of de inzet hiervan in een wijk een efficiëntie slag oplevert.

Omschrijving	Investering
Inzet medewerker met aanvullende opleiding voor woningscan	52,5 uur (35 huisbezoeken van 1,5 uur)
Inzet innovaties	Afhankelijk van passende mogelijkheden

Investering gemeente Alphen aan den Rijn

- De gemeente Alphen aan den Rijn investeert in 35 robotstofzuigers voor de deelnemers van de pilot. De kosten hiervan zijn: € 248,- (excl. btw) per robotstofzuiger (Zoef Jannie).
- De gemeente Alphen aan den Rijn investeert in 35 startpakketten voor schoonmaakmiddelen (tegen kostprijs van ongeveer €75,- excl. btw). De kosten hiervan zijn:

Omschrijving	aantal	Investering
Robotstofzuiger	Max 35 stuks	Max € 8.680,- (excl. btw)
Startpakket schoonmaakmiddelen	35 pakketten	€ 2.625,- (excl. btw)
Totaal		€11.305,- (excl. btw)

Investeren Tom in de Buurt/Participe

De mogelijkheden voor de pilot zijn besproken met Participe die de toegangsmedewerkers voor de ondersteuning bij het huishouden verzorgt voor Tom in de Buurt. Er wordt aan de medewerkers gevraagd om uitleg te geven over de pilot aan potentiële deelnemers. Daarnaast wordt er een medewerker gevraagd om aanspreekpunt te zijn m.b.t. vragen over de pilot en contactpersoon voor de medewerker vanuit Tzorg die vast aanspreekpunt is voor de pilot. Verder wordt er geen investering gevraagd in de pilot van Tom in de Buurt/Participe.

In welk gebied wordt de pilot ingezet?

De verwachting is dat het inzetten van de pilot in één gebied zorgt voor betere resultaten. Het planningssysteem van Tzorg die rekening houdt met een optimale reistijd voor de medewerkers kan dan goed worden ingezet en ook innovaties als de 'bubbleflush' kunnen efficiënt worden ingezet. Tzorg heeft op dit moment 96 wmo cliënten in de gemeente Alphen aan den Rijn. Voor de pilot zullen nieuwe cliënten benaderd worden, alle cliënten binnen Alphen aan den Rijn met een toewijzing voor huishoudelijke hulp kunnen deelnemen. Er worden nieuwe cliënten voor de pilot geworven tot het totaal van 35 cliënten is behaald, of tot uiterlijk 31 maart.

Omdat het doel van de pilot is om de ondersteuning zo vorm te geven dat het ook in de toekomst mogelijk blijft om bij zoveel mogelijk kwetsbare inwoners ondersteuning in te zetten, is er gekeken naar de verdeling van kwetsbare inwoners binnen de gemeente Alphen aan den Rijn en de huidige inzet van huishoudelijke hulp (zie figuur 2). De verwachting is dat wanneer alleen inwoners uit de kern Alphen aan den Rijn deelnemen aan de pilot deze een voldoende representatief beeld geven.

Wijk	Wmo gebruikers	Aandeel binnen de wijk	Inwoners	SES-WOA	65-plussers
Hoorn	216	4,50%	4.774	heel laag	22,50%
Ridderveld	527	3,90%	13.621	laag	22,80%
Zegersloot	218	2,10%	10.231	laag	20,50%
Hoge Zijde	179	2,20%	8.034	laag	18,80%
Boskoop	377	2,30%	16.379	gemiddeld	19,70%
Oudshoorn	251	2,60%	9.619	gemiddeld	19,20%
Lage Zijde	172	1,90%	9.178	gemiddeld	19,10%
Hazerswoude-Rijndijk	147	2,70%	5.461	gemiddeld	21,90%
Koudekerk aan den Rijn	128	3,10%	4.117	gemiddeld	28,20%
Zwammerdam	30	1,60%	1.906	gemiddeld	18,90%
Hazerswoude-Dorp	130	2,10%	6.174	hoog	21,30%
Benthuizen	73	2,00%	3.586	hoog	19,80%
Steekterpolder	18	2,10%	848	hoog	22,10%
Kerk en Zanen	333	1,90%	17.753	heel hoog	14,80%
Aarlanderveen	18	1,50%	1.199	heel hoog	20,60%
Rietveld			45		34,20%

*figuur 2: cijfers wmo gebruik 2022 hulp bij huishouden, wmo voorspelmodel

Monitoring van de pilot

Startbeeld voor de pilot

Tzorg maakt op basis van de huidige cliënten een overzicht met de volgende gegevens om te dienen als 0-meting voor de pilot:

- Gemiddelde indicatie bij start: lengte in maanden, omvang in uren.
- Gemiddelde daadwerkelijke inzet van de medewerkers voor het behalen van het resultaat.
- (wanneer mogelijk) aantal wijzigingen van de indicatie/ondersteuningsplan tijdens de looptijd.
- Cliënt- en medewerkerstevredenheid

Meten gedurende de pilot

Tijdens de pilot is het belangrijk een aantal factoren goed in kaart te brengen om een goed beeld te vormen van de resultaten van de pilot:

- Indiciestelling bij start vanuit Participe: lengte in maanden en inschatting intensiteit.
- Indiciestelling vanuit Tzorg na gezamenlijke schoonmaak intake o.b.v. de woningscan plus een inschatting van de te besparen tijd door inzet van de pilot onderdelen.
- Gemiddelde daadwerkelijke inzet van de medewerkers voor het behalen van het resultaat.
- Aantal wijzigingen van de indicatie/ondersteuningsplan tijdens de looptijd (inc. reden).
- Startkosten per cliënt (robotstofzuiger, schoonmaakmiddelen en eventuele aanvullende (ergonomische) hulpmiddelen).
- Kosten inzet innovaties per cliënt (bijv. bubbleflush).
- Hoeveel cliënten willen niet deelnemen aan de pilot?
- Cliënt- en medewerkerstevredenheid
- Aantal klachten m.b.t. de pilot of ondersteuning vanuit de pilot.

Clienttevredenheid

In 2022 is de uitvoering van een breed cliëntervaringsonderzoek voor de toegang tot en uitvoering van de Wmo aanbesteed. Het bureau is in de tweede helft van 2022 gestart met de implementatie van het meerjarig onderzoek. In 2023 worden de eerste cliëntervaringsgegevens, zowel kwantitatief als kwalitatief gepresenteerd. Deze gegevens zullen worden toegevoegd aan de basisgegevens voor de pilot.

Het bureau (jb Lorenz Onderzoeken) die het onderzoek uitvoert voor de cliëntervaring is gesproken om af te stemmen hoe zij de pilotgroep mee kunnen nemen in het cliëntervaringsonderzoek. Zij gaan na afloop van de pilot een diepte interview doen met 15 deelnemers van de pilot en 15 cliënten die 'reguliere' huishoudelijke ondersteuning krijgen om een beeld te krijgen hoe zij de pilot hebben ervaren.

Verwachte adviezen n.a.v. de pilot

De resultaten van de pilot zullen gezamenlijk met Tzorg, CSU en de gemeente Alphen aan den Rijn worden geëvalueerd. Naar aanleiding van de resultaten zullen de volgende adviezen worden geformuleerd:

- Advies voor de inzet van technologische ondersteuning en innovaties.
- Advies voor het gebruiken van de schoonmaakmiddelen van de organisatie of terug naar de schoonmaakmiddelen die de cliënt al in huis heeft/zelf aanschaft.
- Advies over het verstrekken van (ergonomische) hulpmiddelen bij aanvang van de ondersteuning bij het huishouden.

- Advies over de inzet van de ergo/coördinator bij de toegang die samen schoonmaakt i.p.v. een keukentafelgesprek en direct adviezen kan geven over het uitvoeren van huishoudelijke taken.
- Advies over de financiële effecten van het wel of niet vanuit de gemeente betalen van de hulpmiddelen en schoonmaakmiddelen en het inzetten van een schoonmaakronde bij de toegang (zie je deze investering snel terug in een kostenbesparing?).
- Advies voor de inzet/samenwerking met de toegangsmedewerkers van Participe en de rol van de zorgaanbieder.
- Advies voor de inkoop vanuit de gemeente (bijvoorbeeld minder aanbieders, anders inkopen - gebieds-, populatie-, taakgericht).
- Advies voor het verwerken van de inzet in uren in de indicatie met behoud van flexibiliteit, maar waarmee de rechtszekerheidspositie van de cliënt voldoende geborgd is.
- Advies voor inzet voor preventieve activiteiten om instroom in de Wmo te voorkomen of zo lang mogelijk uit te stellen.
- Nieuwe pilotmogelijkheden voor de toekomst.

Wat doen andere gemeenten?

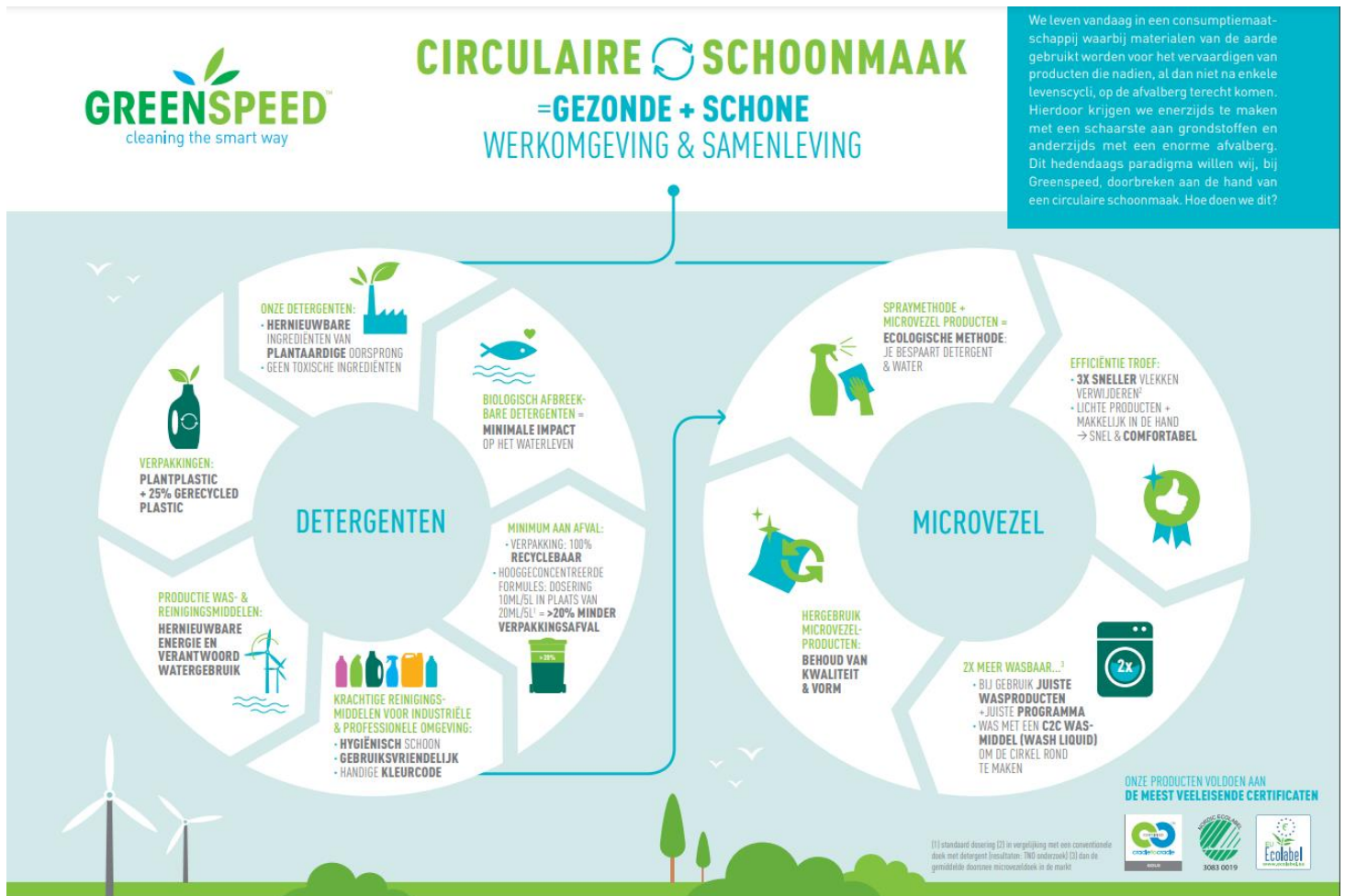
Het is duidelijk dat de ondersteuning bij het huishouden voor bijna alle gemeenten in Nederland een uitdaging is. De uitspraak van de centrale raad van beroep die aangeeft dat een indicatie met het aantal uur de meeste rechtszekerheid biedt voor cliënten en dus onderdeel moet zijn van de indicatiestelling heeft er bijvoorbeeld voor gezorgd dat een aantal gemeenten zoals Enschede weer terug zijn gegaan van resultaat naar uren indicaties. In Twente wordt geëxperimenteerd met het inzetten van de wijkverpleegkundige voor niet alleen de indicaties voor de persoonlijke verzorging, maar ook de huishoudelijke ondersteuning. Dit zorgt voor minder contactmomenten voor de inwoner (klantvriendelijker) en een kostenbesparing op toegangsmedewerkers. Andere gemeenten hebben besloten de instroom op de ondersteuning bij het huishouden te beperken door bijvoorbeeld zoals de gemeente Amsterdam een budgetplafond in te zetten of zoals de gemeente Beesel de eigen bijdrage vooruitlopend op de wijziging in 2025 weer in te voeren. De gemeente Utrecht heeft vanwege de hoge oplopende wachtlijsten ingevoerd dat nieuwe cliënten standaard twee uur hulp per week of drie uur om de week krijgen en de huidige indicaties worden opnieuw beoordeeld en mogelijk aangepast. Op een aantal kleine pilots met het inzetten van robotstofzuigers na, zijn er echter geen voorbeelden te vinden van gemeenten die kijken naar hoe de inhoud van de ondersteuning efficiënter en innovatiever kan (met behoud van de kwaliteit). De gemeente Alphen aan den Rijn zal hierin potentieel dus ook een interessante pilotgemeente kunnen zijn voor andere gemeenten.

Toekomstige landelijke wijzigingen

Vanuit het ministerie van VWS zijn een aantal relevante ontwikkelingen om rekening mee te houden voor de toekomst van de Wmo en eventuele wijzigingen die worden doorgevoerd voor de ondersteuning bij het huishouden:

- *Inzetten op passend beschikken.* In de Wmo staat het begrip ‘maatwerk’ centraal en dat betekent ook dat gemeenten maatwerk toepassen met betrekking tot de duur waarvoor zij een maatwerkvoorziening toekennen. Ondanks de ruimte die de Wmo hiervoor biedt, ziet VWS in de praktijk dat van deze optie nog onvoldoende gebruik gemaakt wordt. Dat is zonde en ongewenst, want een langere beschikkingsduur geeft cliënten met een levenslange en

levensbrede ondersteuningsvraag wel de rust en zekerheid die nodig is. VWS wil zich samen met gemeenten ervoor inzetten om 'een passende beschikingsduur' tot norm te maken (Toekomstagenda Wmo).

- *Inkomensafhankelijke eigen bijdrage huishoudelijke hulp.* De komende maanden gaat er een wetswijzing Wmo in consultatie. Deze maakt het mogelijk dat per 2026 een vorm van inkomensafhankelijke eigen bijdrage gevraagd kan worden voor de hulp bij het huishouden. De VNG vindt het een goede zaak dat het abonnementstarief nu wordt aangepast voor huishoudelijke hulp. De voorgenomen aanpassing levert gemeenten echter voorsnog geen besparing op.

Bijlage: Infographic schoonmaakmiddelen Tzorg